

Persdossier opening Yper Museum - 29 juni 2018

Het leven zoals het was, middeleeuwen geleden. Hoe men vroeger leefde? Een beetje zoals nu, maar dan helemaal anders. Het Yper Museum dompelt de bezoeker via een interactief parcours onder in de leefwereld van de Westhoek. Van de middeleeuwen tot nu. Een leerrijke, vernieuwende én verrassende ervaring voor alle leeftijden!

#middeleeuwengelen

Perscontacten:

Jef Verschoore

schepen.verschoore@ieper.be

Katelijne Vanbeselaere

katelijne.vanbeselaere@ieper.be

Sandrin Coorevits

sandrin.coorevits@ieper.be

Inhoud

1. Yper Museum: het resultaat van een intensief participatief voortraject	4
1.1 Tot stand gekomen met de hulp en input van velen	4
1.2 Voorlopig Bewind	5
2. Yper Museum: een gelaagde scenografie	6
2.1 Persoonlijk parcours	6
2.2 Kat of munt? Kies het kinderparcours op jouw maat!.....	6
3. Yper Museum: enkele highlights	7
3.1 #Googlemaps #middeleeuwengeleden #maquette	7
3.2 Katelyne, geen katje om zonder handschoenen aan te pakken	7
3.3 10,9 km lint?	8
3.4 Meer dan 600 collectiestukken	8
3.5 Toon me je insigne en ik zeg je wie je bent	9
3.6 Cinema Vauban	10
3.7 Stadsgame 'Kattenjacht'	10
4. Educatie	11
4.1 Educatieve dienst	11
4.2 Kant-en-klaar	11
4.3 Theaterwandeling 'Van Kattenpootjes en Narrenstreken'	12
4.4 Stadsgame 'Kattenjacht'	13
5. De bouwers	14
5.1 FVWW Architecten	14
5.2 Tijdsbeeld & Pièce Montée.....	14
5.3 De soundscape van Tom McCrae	15
5.4 Ilse De Koe en Günther Lesage.....	15
5.5 Lokaal project klimaat met steun van de Provincie West-Vlaanderen	16
5.6 Colofon	16
6. Toerisme: Yper Museum, nieuwe all weather attractie voor leper en de Westhoek.	19
7. Kostprijs	19
8. Praktisch	20
Bijlage: +1000 jaar leper.....	23

Het Yper Museum

Ieper is een wereldwijd symbool voor de herdenking van de Eerste Wereldoorlog, maar er is méér. Haar geschiedenis is elf eeuwen rijk: lakenstad, middeleeuwse grootstad, vestingstad, bisschopsstad, militaire stad, verwoeste en wederopbouwstad, kattenstad, vredesstad en Westhoekstad. Ieper was en is het allemaal. De Westhoek en zijn inwoners maakten door de eeuwen heen heel wat mee. Nu eens als actieve voortrekkers, dan weer als toeschouwers van het Europese verhaal. Een verhaal van vallen en opstaan. Een verhaal dat zowel herkenbaar als verrassend is. Een verhaal dat je op je eigen tempo en volgens je eigen interesses kan ontdekken.

Het Yper Museum heeft een unieke collectie die de verzamelingen van de vier voormalige stadsmusea omvat: het Stedelijk Museum, het Museum Arthur Merghelynck, het Stedelijk Onderwijsmuseum en het Museum Godshuis Belle. De collecties zijn zeer verschillend: kunstobjecten, met (nationaal) onderwijs gerelateerde objecten, bouwkundige fragmenten, archeologica, topografische prenten en kaarten, foto's, munten en penningen, kant- en handwerk, meubels en ook een bibliotheek. Deze objecten worden nu in een juiste context gezet en visualiseren het verhaal van Ieper en regio.

Het decor is niet mis: het Yper Museum zit in een vleugel van de Lakenhallen, Europa's grootste burgerlijke complex in neo-gotische stijl én UNESCO werelderfgoed. In de Lakenhallen bevinden zich ook het In Flanders Fields Museum, het Kenniscentrum van de Musea Ieper, de dienst Toerisme en het streekbezoekerscentrum. Dat maakt van de Lakenhallen meteen één groot museumgebouw. Zeker een bezoekje waard!

1. Yper Museum: het resultaat van een intensief participatief voortraject

In de voorbereidingsperiode werd volop de kaart van participatie getrokken. Inwoners, bezoekers, toeristen, scholen, jongeren en verenigingen kregen uitgebreid de kans om via allerlei projecten input te geven.

1.1 Tot stand gekomen met de hulp en input van velen

Hoe ziet een ideaal museum eruit? Wat moet bewaard en getoond worden aan toekomstige generaties? Hoe maak je een museum op maat van kinderen en aantrekkelijk voor jongeren? Hoe breng je een historisch verhaal zodat iedereen het begrijpt? Deze en veel andere vragen werden gesteld tijdens de interactieve tentoonstelling 'Huis van de Stad' (2016 - ruim 11.000 bezoekers), de virtuele historische stoet 'Y'parade' (2017 - met 1.400 kleuters en lagere schoolkinderen in de hoofdrol), de talrijke 'leerkrachten overleggen', cross-sectorale activiteiten zoals 'Het Bewaren Waard' (2018 - met de Ieperse gevangenis), 'Pakt ê kartje tyd' (2017 - met het Psychiatrisch Ziekenhuis Heilig Hart Ieper) en de bevragingen van verschillende erfgoedpartners. Met die input gingen we aan de slag. Er is zelfs een volledige zaal aan gewijd! Deze intense, voorbereidende periode van 'luisteren naar wat er leeft', resulteert in een museum op verschillende niveaus. Een museum dat iedereen op eigen tempo kan beleven: voor gezinnen met kinderen zijn er de vele belevingselementen, voor liefhebbers van geschiedenis zijn er mogelijkheden om zich te verdiepen. De waardevolle inbreng van vele leerkrachten zorgt voor de juiste pedagogische aanpak.

1.2 Voorlopig Bewind

Hoe maak je een museum aantrekkelijk voor tieners? Je vraagt het hen gewoon! Dat is wat we bij het Yper Museum doen met Het Voorlopig Bewind: een super gemotiveerde groep vijfdes en zesdes uit alle leperse middelbare scholen. Over de middag komen ze samen met de educatieve ploeg van het museum om mee het jongerenbeleid van het museum te bepalen en de publiekswerking te verzorgen. Ze houden de vinger aan de jongerenpols!

Het Voorlopig Bewind kondigt de opening van het Yper Museum aan op de Kattenstoet, 13 mei 2018.

2. Yper Museum: een gelaagde scenografie

2.1 Persoonlijk parcours

Het Yper Museum biedt letterlijk voor elk wat wils. Ben je vooral geïnteresseerd in de grote lijnen? Of wil je je helemaal verdiepen in een specifieke periode of een bepaald voorwerp? Dat kan! Dankzij de kattenpootarmband maak je namelijk zélf je bezoek volgens jouw voorkeur. Bij elk voorwerp of verhaal bepaal je zelf hoeveel (historische) informatie je wil lezen, horen of zien. Van de 'middeleeuwse grootstad' en de 'verdwenen stad' op de eerste verdieping tot de 'vestingstad' en het 'leper van vandaag' op de tweede verdieping. Van 'leper in de wereld' tot 'de wereld in leper'.

Met de kattenpootarmband personaliseer je je bezoek aan het Yper Museum.

2.2 Kat of munt? Kies het kinderparcours op jouw maat!

Het Yper Museum besteedt extra veel aandacht aan de jongste bezoekers. Met hun kattenpootarmband stellen ze de moeilijkheidsgraad van het interactieve spelletjesparcours in. Bedoeling is om doorheen het bezoek zoveel mogelijk katten te ontdekken of munten te verzamelen. Dat doen ze aan de hand van spelletjes die niet alleen leuk zijn, maar waarmee ze ook heel wat opsteken over de museumcollectie.

3. Yper Museum: enkele highlights

3.1 #Googlemaps #middeleeuwengeleden #maquette

Op de eerste verdieping staat een grote maquette, het koninginnenstuk van het Yper Museum! Die zet je meteen met beide voeten in het middeleeuwse leper. In de 3D-maquette wordt de stad tot leven gewekt aan de hand van grappige en gekke filmpjes. Kinderen kunnen onder de maquette kruipen en komen in de rioleringen terecht, een unieke kijk op het ondergrondse leper. Op het plafond boven de maquette ziet de bezoeker dronebeelden van de nieuwe stad. Een fijne 360°-ervaring die het oude én het nieuwe leper heel aanschouwelijk maakt.

Onderdeel van de maquette

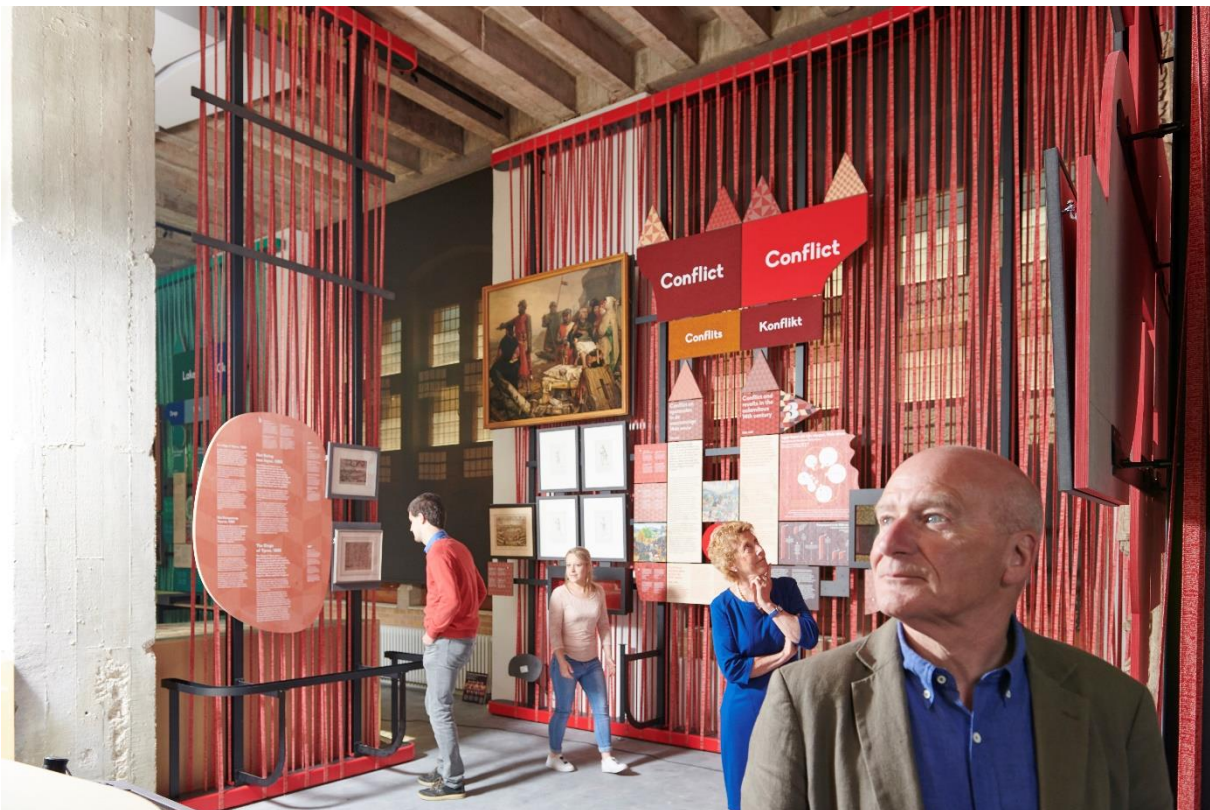
3.2 Katelyne, geen katje om zonder handschoenen aan te pakken

Ook (middel)eeuwen geleden waren er al straffe madammen. Eén van die straffe madammen neemt je op sleeptouw door het Yper Museum: Katelyne. Katelyne wordt tot leven gebracht door actrice Ilse De Koe (o.a. *Bevergem*, *Café Derby*, het VTM-programma *Kafka*). Zij neemt je van zaal tot zaal en van eeuw tot eeuw mee en past zich telkens aan het tijdperk aan. Als een echte geschiedeniskameleon is ze nu eens een rijke dame en dan weer een onderdanige

dienstmeid. Ze is best wel een roddeltante, maar ééntje met een goede inborst. En als je Katelyne ziet, dan is Leon altijd wel ergens in de buurt. Deze wijze – en ietwat mollige – kater geeft je extra uitleg en plaatst de luchtige uitspraken van Katelyne in de juiste historische context.

3.3 10,9 km lint?

Het Yper Museum zet met plezier in op Vlaams industrieel erfgoed. Dat kan je zien op de eerste verdieping waar bezoekers kennismaken met de lakenhandel. Wol en laken maakten van Ieper een middeleeuwse grootstad. Om het belang van dat laken voor Ieper in de verf te zetten is een 10.9 kilometer kleurrijk lint geweven. Een huzarenstukje, geproduceerd in eigen land op een ambachtelijke machine.

10,9 km breilint

3.4 Meer dan 600 collectiestukken

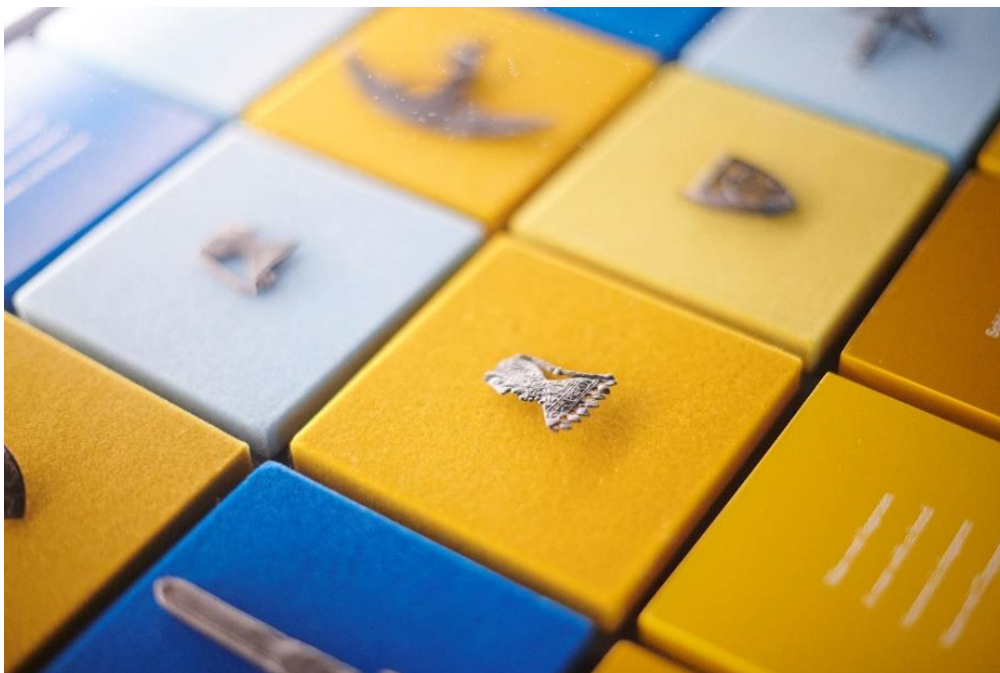
De collectie van het Yper Museum omvat de verzamelingen bijeengebracht uit vier voormalige musea: het Stedelijk Museum, Hotel-Museum Arthur Merghelynck, Museum Godshuis Belle

en het Onderwijsmuseum. Nu komen de leperse collecties terug 'thuis' in de Lakenhallen, op de plaats waar het 190 jaar geleden begon: met een schenking die tentoongesteld werd in de Lakenhallen en de voorloper vormde voor het Stedelijk Museum. De bezoeker krijgt maar liefst 600 objecten uit eigen collectie te zien!

3.5 Toon me je insigne en ik zeg je wie je bent

Heel bijzonder en nooit eerder vertoond: de omvangrijke en uiterst waardevolle collectie insignes uit de 14de eeuw. Dankzij de leperiaanse kleilaag zijn deze heel goed bewaard. Het is de belangrijkste insignecollectie in Vlaanderen, allemaal in situ gevonden (De Verdronken Weiden)! Insignes of spelden zijn in de middeleeuwen razend populair. Je kunt deze kleine sieraden met hun zeer uiteenlopende voorstellingen vergelijken met onze broches, pins of tattoos. Ze voeren ons recht naar de middeleeuwse mens.

Er bestaan honderden soorten insignes. Het gamma gaat van heilig tot zeer profaan of werelds, van puur devotioneel tot extreem seksueel, van gelovig tot bijgelovig. Veel voorstellingen zijn moeilijk te vatten. Zeker is dat ze tot de parate ervarings- en kenniswereld van de middeleeuwse mens behoren. Mensen begrepen de 'boodschap': vroom of niet, souvenir of amulet, geluksbrenger of louter decoratie, pelgrimsteken of uiting van seksuele lusten, welvaart of status. Insignes zijn dus een uitgelezen medium om te laten zien wie de middeleeuwer is. Deze unieke en grootste zelf gevonden collectie van het Yper Museum vertelt ons veel over de middeleeuwse beeldcultuur en belevingswereld. Die is zowel herkenbaar als bevreemdend.

Insignes

3.6 Cinema Vauban

Hoe bal je drie eeuwen samen in zeven minuten? Dat ontdek je op de tweede verdieping waar je letterlijk even kan gaan liggen voor een filmpje over het Yper van 1566 tot 1850. In 'Cinema Vauban' kom je alles te weten over de vestingen rond Ieper.

Cinema Vauban

3.7 Stadsgame 'Kattenjacht'.

Na een bezoek aan het Yper Museum kun je via een app verder op ontdekking doorheen het Ieperse centrum. Trek er samen op uit en spot de leukste plekjes in de stad! Heel wat digitale spelletjes maken de tocht aantrekkelijk voor jong en oud. De stadsgame 'Kattenjacht' is gratis te downloaden via het OJOO platform en start aan de dienst Toerisme. Naast de app bestaat er ook een zoektocht op papier.

4. Educatie

4.1 Educatieve dienst

De educatieve dienst van het Yper Museum begeleidt schoolgroepen en leerkrachten bij een bezoek aan het museum. We creëren workshops, wandelingen en stellen speels, maar historisch onderbouwd lesmateriaal op. De lespakketten bevatten ook tips voor gerelateerde activiteiten in de omgeving van Ieper.

4.2 Kant-en-klaar

De educatieve pakketten bieden kant-en-klaar lesmateriaal. Het pakket voor het kleuteronderwijs bevat leuke instapjes die de zintuigen van onze jongste bezoekers prikkelen. De pakketten voor het lager onderwijs graven natuurlijk al dieper. De leidraad middelbaar biedt een thematisch overzicht voor een museumbezoek op maat.

Elk schooljaar werkt de educatieve dienst een ander museaal thema uit tot concreet lesmateriaal, workshops en wandelingen. Voor 2018-2019 is dit 'Van schaaap tot laken' voor het lager onderwijs en 'Wollig verleden' voor het kleuter. De educatieve pakketten zijn vanaf eind augustus te downloaden via de website <https://www.ypermuseum.be/scholenaanbod>.

4.3 Theaterwandeling 'Van Kattenpootjes en Narrenstreken'

De leperse geschiedenis op een boeiende en interactieve manier verstaanbaar maken aan jonge kinderen. Dat is het opzet van 'Van Kattenpootjes en Narrenstreken', een theaterwandeling die zich richt tot kinderen van de derde kleuterklas en de eerste graad van de lagere school. Het idee komt van Katrien Vanspranghe, kleuterleidster in Voormezele, die al geruime tijd meespeelt met de leperse Nocturnes. Zij vroeg al jaren geleden aan Piet Lesage, voorzitter-auteur-regisseur van de Nocturnes, om een theaterwandeling te schrijven voor jonge kinderen.

Het opstarten van het nieuwe Yper Museum was een ideale gelegenheid om dat idee vorm te geven.

Het concept is eenvoudig: enkele facetten van de geschiedenis van leper komen aan bod tijdens een geanimeerde wandeling. De kinderen worden op sleeptouw genomen door kat 'Cieper van leper' en haar vriend 'Narren de nar'. Via spitse dialogen, leuke spelletjes en veel interactie met de kinderen wordt de leperse geschiedenis op een luchtige en verstaanbare manier gebracht. De wandeling duurt anderhalf tot twee uur en start en eindigt aan het Yper Museum.

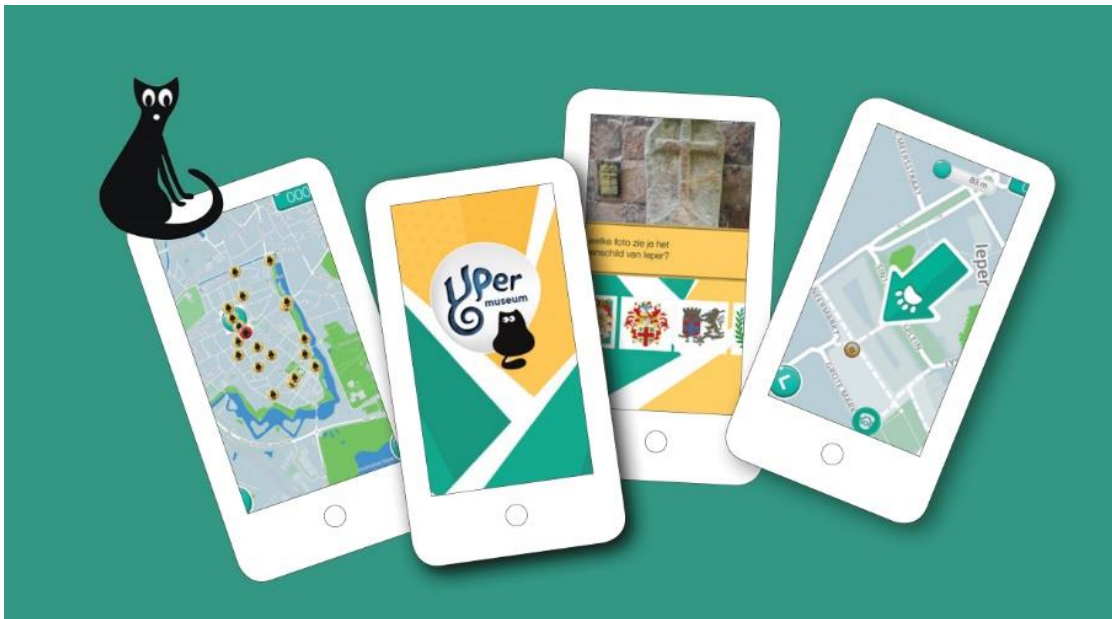
Vanaf september 2018!

Try-out theaterwandeling 'Van Kattenpootjes en Narrenstreken'

4.4 Stadsgame 'Kattenjacht'

Ook scholen kunnen na hun museumbezoek verder op ontdekking doorheen het leperse centrum met de app 'Kattenjacht'. Voor dit spel moet de klas wel enkele tablets of smartphones ter beschikking hebben. Zie 3.7.

5. De bouwers

5.1 FVWW Architecten

De architecturale aanpassingen van het Yper Museum gebeurden door 'Frederic Vandoninck Wouter Willems architecten' uit Antwerpen.

"Frederic Vandoninck Wouter Willems architecten denkt in beelden. We dragen bij en voegen toe. We maken ruimte, in scherpe, juiste gebouwen voor zoveel mogelijk mensen. We rekken de grenzen op tussen binnen en buiten, tussen individueel en collectief, tot er iets nieuws staat. Daarnaast kijken we, en blijven we kijken. Elk project is een onderhandeling met het licht."

Het bureau heeft een voorliefde met sites die verankerd zijn in een historisch of strak stedenbouwkundig kader, sites met een mix aan programma's of met een expliciet maatschappelijke focus. Weinig projecten zijn afgezonderd of geïsoleerd van de omgeving. Ze zoeken projecten die ingebed zijn.

"Een focus op ingebed ontwerp wil ook zeggen dat we telkens opnieuw geconfronteerd worden met de geschiedenis. Architectuur wordt gekenmerkt door een eigenaardig idee van tijd en verandering. Een gebouw of een site staat vijftig jaar of langer stil, om dan plots op korte tijd een nieuwe fase in te gaan. Die afwisseling tussen stilstand en korte, hevige bouwfases maakt ons bewust van de verantwoordelijkheid die we als architecten hebben. We zijn gefascineerd door de geschiedenis en door historische gebouwen, maar we ontwerpen expliciet voor de toekomst. Om deze taak serieus te nemen zoeken we telkens weer naar de beste samenwerking, met kunstenaars, stedenbouwkundigen, landschapsarchitecten, erfgoed specialisten, ingenieurs, investeerders en overheden. Door samen te werken zijn we in staat om projecten van een grotere schaal waar te maken, gedragen door een brede expertise."

<http://fvww.be/>

5.2 Tijdsbeeld & Pièce Montée

Tijdsbeeld & Pièce Montée uit Gent stond in voor de scenografie, het concept van de interactieve installaties en de museale productieleiding. Pièce Montée is een creatief productie bureau dat televisiedecors ontwerpt, tentoonstellingen maakt en musea inricht. Ze doen inhoudelijke research en begeleiden de productie van kunstpublicaties voor musea wereldwijd.

Ze werken voor grote televisie- en productiehuisen in Vlaanderen, voor (kunst-) historische musea in binnen- en buitenland en begeleiden internationale uitgevers bij de productie van

uitgaven in meerdere taalversies. Het In Flanders Fields Museum, het STAM en Het Van Gogh Museum in Amsterdam behoren tot hun verwezenlijkingen.

<http://www.piecemontee.be/>

5.3 De soundscape van Tom McCrae

De muziek bij de Timewarp en de film in Cinema Vauban is van de Engelse singer-songwriter Tom McCrae:

"Being asked to write some music for the new Ypres Museum was so exciting for me. I have a close affection for Belgium having been touring here as a musician for twenty years, but being given a chance to do something a bit different to my usual albums was really good fun. The museum as whole is a great project, and my little contribution of some lively and comical music to an animated history lesson has been educational for me in every sense. It was an honour to be asked, and fascinating for me to learn so many new things about the amazing history of Ypres as a city through the ages."

5.4 Ilse De Koe en Günther Lesage

Katelyne, de gids die je doorheen de eeuwen en het museum loodst, wordt vertolkt door Ilse De Koe van o.a. Bevergem Café Derby en het VTM-programma Kafka. De tekst bij Cinema Vauban is ingesproken door Günther Lesage die we kennen van o.a. Terug Naar Oosterdonk, Any Way the Wind Blows en het humoristische programma Wat Als?

Ilse De Koe over Katelyne:

"Het was me een waar genoegen om Katelyne te spelen voor het Yper Museum. De moderne aanpak om de gids gestalte te geven via projectiescherm in combinatie met de Middeleeuwse kostuums vond ik van het begin een goeie mix. Je wordt als bezoeker rechtsreeks aangesproken, en dat werkt volgens mij. Je krijgt via de 'persoonlijke anekdotes' van het personage een stukje geschiedenis mee. Dat maakt uitleg concreter en minder afstandelijk. Het is leuker leren eigenlijk."

Katelyne, de virtuele gids, vertolkt door Ilse De Koe.

5.5 Lokaal project klimaat met steun van de Provincie West-Vlaanderen

De stad Ieper kreeg 100.000 euro subsidie van de provincie West-Vlaanderen voor de vernieuwing van de stookplaatsen van zeven stedelijke gebouwen. De stookplaats in de Lakenhallen was eerst aan beurt. Deze stookplaats staat mee in voor de verwarming van het Yper Museum. Door deze vernieuwing zullen we 30 % besparen of 263 ton CO₂ per jaar. Het project werd unaniem goedgekeurd.

De stookplaatshernieuwing past in de doelstelling van Stad Ieper om tegen 2020 20 % CO₂ te gaan besparen. De steun van de provincie was heel welkom om het actieplan versneld te gaan uitvoeren. Een historisch gebouw voorzien van een nieuwe stookinstallatie is en blijft een dure investering.

5.6 Colofon

Coördinatie

Sandrin Coorevits

Inhoudelijk concept

Sandrin Coorevits, Jan Dewilde, Katrien Goudeseune, Wouter Sinaeve

Ontwerp, scenografie, grafische vormgeving en productiebegeleiding

Tijdsbeeld & Pièce Montée - Gent, onder leiding van Rik Jacques & Ronny Gobyn
Janpieter Chielens, Anna Couvreur, Charlotte Debussche, Yanne Devos, Henryk Virabian

Uitvoering

Potteau-labo - Kortrijk

Multimedia

Ocular - Zwevezele

Film en animatie

Danse la Pluie - Sint-Denijs

Acteurs en stemmen

Trui Chielens, Ilse De Koe, Günther Lesage, Lynn Maelfeyt, Wouter Sinaeve, Tom Ternest,
Koninklijk Sint-Maartensjeugdkoor - Ieper, Kantatelier De Kersecorff - Ieper

Soundtrack

Tom McRae

Presentatie van de objecten en technische ondersteuning

Coördinatie Els Deroo, Frederik Vandewiere in samenwerking met Ivan Claerebout, Virginie Deroo, Lynn Maelfeyt, Blackbirds - Gent

Fotografie

Jonas Devylder, Dr. Birger Stichelbaut, Ivan Vanherpe

Tekst

Sandrin Coorevits, Jan Dewilde, Lieven Stubbe, Kristin Vandamme.

Eindredactie

Patrick De Rynck

Coördinatie vertalingen en redactie

Barbara Costermans, Tijdsbeeld & Pièce Montée - Gent

English: Patrick Lennon and Greta Holmer (translations) Sophie Kullmann (copy-editing)

Français: Catherine Warnant et Anne-Laure Vignaux (traductions), Bruno Bernaerts (rédaction finale)

Deutsch: Rolf Erdorf und Anne Habermann (Übersetzung), Ines Dickmann (Schlussredaktion)

Wetenschappelijk en historisch advies

Jan Decorte, Dr. Dominiek Dendooven, Prof. Dr. Jeroen Deploige, Marc Dewilde, Prof. Dr. Rik Opsommer, Prof. Dr. Peter Stabel, Lieven Stubbe, Kristin Vandamme

Bruikleengevers

Davy Bauwen - Confrerie Gerard Vermeersch - Jacques Coorevits - Martine Deceur - Dirk Decroubele - Magda Mortier - Patrick Ryde - Bavo Vanden Broeck - Erik Vleminckx - Bellewaerde Park, Ieper - In Flanders Fields Museum, Ieper - Kerkfabriek - Sint-Maarten Sint-Niklaas, Ieper - Koers. Museum van de Wielersport, Roeselare - Merghelynckmuseum, Ieper - Modehuis Natan, Brussel - Picanol Group, Ieper - Sint-Sebastiaansgilde, Ieper - Stadsarchief Brugge - Stadsarchief Ieper

Historische foto's en films

Antony d'Ypres - Oostende, Margaux Capoen, Roland Meulebrouck, Ellen Van den Bouwhuysen, Focus WTV, 'WESTHOEK verbeeldt'

Restauratie

Cécile Berbé, Rosemie Cheroutre, Johan Cheroutre, Nathalie Cleeren

Educatie

Ann-Sophie Coene, Sien Demasure, Wouter Sinaeve

Communicatie, marketing & promotie, zakelijke leiding

Petra Delvaux, Katrien Goudeseune, Peter Slosse

Architecturale aanpassingen en restauratie

Studiebureau architecturale aanpassingen

FVWW Frederic Vandoninck Wouter Willems-Architecten - Antwerpen i.s.m. Callebaut-Architecten - Drogen, Bureau Bouwtechniek

Studiebureau restauratie

Callebaut-Architecten - Drongen

Uitvoering architecturale aanpassingen

Desodt - Ieper

Uitvoering restauratie

Monument Vandekerckhove - Ingelmunster

Projectopvolging

Sylvia De Baets, Jasper Boutte

6. Toerisme: Yper Museum, nieuwe all weather attractie voor leper en de Westhoek.

In de 'Strategische Visienota voor het Toerisme in leper 2016 – 2020' wordt in actiepunten 2 aangegeven dat leper zich verder moet uitbouwen tot een 'karaktervolle Westhoekstad'. Het belangrijkste speerpunt onder deze actie is de realisatie van een nieuw museum dat 'het boeiende verhaal van leper en zijn regio vertelt, door de eeuwen heen, met bijzondere aandacht voor het rijke middeleeuwse verleden'. In het 'Strategisch Beleidsplan Toerisme & Recreatie Westhoek 2018-2024' blijkt uit de SWOT-analyse dat de Westhoek nood heeft aan een nieuwe grote niet-WOI 'all weather' attractie om het rijke aanbod van de Westhoek te versterken en te verbreden. Met de realisatie van het Yper Museum spelen we in op beide strategische plannen.

In het nieuwe Yper Museum focussen we op het rijke verleden met aandacht voor een uitgewerkt educatief aanbod voor jong en oud, waarbij het aspect 'edutainment' niet uit het oog verloren wordt. Het museale concept is innovatief maar tegelijk integraal toegankelijk voor diverse doelgroepen en generatie overschrijdend door de zorg voor een duidelijke gelaagdheid in de verhaallijnen. We hebben ook aandacht voor meertaligheid. Het museum wordt volledig viertalig ontwikkeld. Het wordt een belangrijke attractie voor een brede doelgroep, maar met een bijzondere focus op gezinnen met kinderen. Ook de nieuwe app 'kattenjacht' speelt in op deze doelgroep.

Met de komst van het Yper Museum wordt een 'missing link' in het rijke toeristische aanbod van leper en de Westhoek ingevuld. Het product is er. Het is nu zaak om het op een doeltreffende wijze in de markt te plaatsen.

7. Kostprijs

Er werd in totaal 4,3 miljoen euro geïnvesteerd in het project 'Yper Museum'. Daarvan kwam 4 miljoen euro van de eigen middelen van de Stad leper en 300.000 euro van de Provincie West-Vlaanderen.

Het aandeel van de architecturale aanpassingen aan de Lakenhallen in functie van het nieuwe museum bedroeg 2,4 miljoen euro. Dat van de museale invulling 1,9 miljoen euro.

8. Praktisch

Yper Museum
Lakenhallen
Grote Markt 34
8900 Ieper

Tel. 057 239 220

www.ypermuseum.be

ypermuseum@ieper.be

OPENINGSUREN

1 april – 15 november:

elke dag van 10 tot 18 uur

16 november – 31 maart:

van dinsdag t.e.m. zondag van 10 tot 17 uur;
gesloten op maandag

jaarlijkse sluiting:

2 laatste weken van januari

TARIEVEN YPER MUSEUM

Individueel - Yper Museum

Volwassenen	7 EUR
jongeren (19-25j)	4 EUR
kinderen (7-18j)	3,50 EUR
kinderen (-7j)	gratis
gezinnen (2vw en 3k <18j)	15 EUR

Groep - Yper Museum

gemengde groepen	5 EUR pp
scholen/jongeren	3 EUR pp

Theaterwandeling 'Van Kattenpoten en Narrenstreken' (vanaf september)

Maximum 25 pers.	100 EUR
------------------	---------

TARIEVEN COMBI-BEZOEK (YPER MUSEUM EN IFFM)

Individueel combi-ticket

Volwassenen	13 EUR
jongeren (19-25j)	8 EUR
kinderen (7-18j)	6 EUR
kinderen (-7j)	gratis
gezinnen (2vw en 3k <18j)	30 EUR

Groep combi-ticket

gemengde groepen	10 EUR pp
scholen/jongeren	6 EUR pp

RESERVATIES

Reserveren via reservaties.musea@ieper.be.

**OPEN
VANAF
01/07**

Yper by drone

#middeleeuwengeleden

Hoe men vroeger leefde? Een beetje zoals nu, maar dan helemaal anders. Het Yper Museum, gevestigd in de Lakenhallen, dompelt je via een interactief parcours onder in de leefwereld van de Westhoek. Van de middeleeuwen tot nu.

TIP Combineer je bezoek aan het Yper Museum met een weekendje Ieper op www.toerisme-iever.be.

Volg ons op   ypermuseum.be

Bijlage: +1000 jaar leper

1. MIDDELEEUWSE GROOTSTAD

Op de eerste verdieping van de Lakenhallen maak je kennis met leper als middeleeuwse grootstad. Je vindt hier niet alleen een bijzondere, interactieve maquette, je kan je er ook verdiepen in vijf verschillende thema's: Wieg, Laken, Conflict, Pest en Bisschop. Dat kan chronologisch of je zapt van het ene thema naar het andere.

Wieg

Hoe is leper ontstaan? Met een grote hoeve bij een rivier. En die is veel ouder dan de eerste vermelding van leper in 1066. Dankzij de bevaarbare leperlee wordt de stad in de middeleeuwen een internationaal handelscentrum.

Op een hoogte aan de leperlee bouwt rond 900 graaf Boudewijn II van Vlaanderen een versterkte herenhoeve. Dat wordt een bloeiende landbouwnederzetting met de Sint-Martinuskapel en een eigen munt.

In de 10de eeuw groeit een tweede woonkern: een handelsnederzetting van ambachtslui en handelaars met een parochiekerk voor Sint-Pieter. Nu is dat de Sint-Pieterswijk. De lakennijverheid is de belangrijkste industrie.

Rond 1150 verbindt een dambord van straten de twee kernen tot één stad. De Sint-Maartenskerk wordt de hoofdkerk, de Grote Markt het nieuwe stadscentrum.

De machtige lakenstad leper behoort nu met Gent en Brugge tot de belangrijkste steden van het graafschap Vlaanderen.

Laken

De lakenhandel maakt van het middeleeuwse leper een Europese grootstad en internationale handelsstad. De Lakenhallen, Europa's grootste gotische burgerlijke gebouw, getuigen daar nog van.

Laken maakt leper rijk: een warme kledingstof geweven van de fijnste schapenwol. Eén lepers laken is 1,75 meter breed, 29 meter lang en weegt circa 30 kilogram.

De wol komt eerst van Vlaamse schapen en vanaf de 12de eeuw uit Engeland. Vaklui verwerken die: wolwassers, spinners, wevers, vollers en ververs. Ze volgen strikte regels. De

afgewerkte stoffen worden gekeurd, opgestapeld in de Lakenhallen en door handelaars verkocht. De wevers en drapeniers of lakenreders vormen in de stad de machtigste groep.

Rond 1200 is het leperse laken in heel Europa bekend. Kooplieden verspreiden het van op de jaarmarkten in de Champagnestreek over Europa tot in Zuidwest-Azië.

De stad verdubbelt in oppervlakte en telt ongeveer 40.000 inwoners. Pronkstuk is in 1304 het nieuwe belfort, met lakenhallen.

De stad barst uit haar voegen. Vier nieuwe buitenwijken ontstaan buiten de vestingmuren. Daar wonen vooral ambachtslui met een vervuilend beroep of die veel water nodig hebben: leerlooiers, vollers, ververs, smeden, pottenbakkers...

lepers lakenloodje voor 1383

Conflict

In de 14de eeuw voeren Frankrijk en Engeland oorlog. De grote Vlaamse lakensteden leper, Gent en Brugge zijn mee de dupe. De invoer van Engelse wol komt in het gedrang. Vanaf dan gaat het bergaf met de lakennijverheid. Er breekt oproer uit, ook in leper.

Vanaf 1280 heeft het leperse werkvolk er genoeg van. Protesterende wevers en vollers roepen: 'Cockerulle! Cockerulle!'. 'De pot kookt over.' Huizen van patriciërs of rijke kooplui worden geplunderd en in brand gestoken. Met resultaat: de arbeiders krijgen rechten. De wevers zitten voortaan in het stadsbestuur, een toentertijd ongezien resultaat.

leper raakt verder verwikkeld in de Frans- Engelse oorlogen. Met de Guldensporenslag van 1302 behalen de Vlaamse steden een kortstondig succes, voor het eerst verslaat een leger van bijna uitsluitend voetvolk een ridderleger. In 1303 breekt een tweede volksopstand uit tegen het stadsbestuur van opnieuw Fransgezinde patriciërs. De woedende menigte gooit negen schepenen uit de belfortramen. Het resultaat: inspraak voor ambachten en arbeiders, meer controle op de lakenproductie. De macht van de burgerij is gebroken.

Maar na talrijke veldslagen en volksoptstanden wordt ook leper in 1305 door de Franse koning Filips de Schone gestraft met enorme schadevergoedingen. Vestingen moeten worden afgebroken. Vijfhonderd wevers en vollers moeten de stad verlaten.

Een mokerslag voor de lakennijverheid. Die moet bovendien opboksen tegen goedkopere plattelandsdraperie uit de omgeving: Poperinge, Langemark, Nieuwkerke, Belle...

Het Beleg van leper in 1383 door Engelsen en Gentenaars brengt de stad op de rand van de ondergang. Haar buitenwijken en Uiterste Vesten verdwijnen voorgoed.

Het Beleg van leper (1383), J. Lybaert, 1657

Pest

In de 14de en 15de eeuw heeft leper het moeilijk. Oorlogen, pest, hongersnood en armoede teisteren stad en streek. De lakenproductie daalt met 85%, duizenden inwoners leven in armoede. Godshuizen, hospitalen en armenscholen zorgen voor minder fortuinlijke stedelingen.

Vanaf 1384 behoort leper tot het Bourgondische hertogdom. Ze krijgt stenen vestingmuren met torens en poorten. Tevergeefs. De rijke jaren zijn voorbij.

De pest, de 'Dood van leperen', raast door de stad. Door overbevolking, gebrekkige hygiëne, hongersnood en de vervuilde leperlee verspreidt de bacterie zich razendsnel via luizen en vlooiën. Wie ziek wordt, overleeft meestal hoogstens een paar dagen.

In 1316 sterven ongeveer 3000 leperlingen aan een pestepidemie, 10% van de bevolking. Tijdens de grote Europese pest van 1347 tot 1351, de Zwarte Dood, sterft nog eens een derde van de leperlingen. Maar leper draagt zorg voor zijn burgers. In De Hoge Zieken, de voorloper van het huidige Jan Ypermanziekenhuis, worden dan al melaatsen verzorgd. En in het Godshuis Belle verricht de befaamde chirurgijn Jan Yperman (1260–1332) chirurgische ingrepen en bestrijdt hij kwakzalverij.

In 1525 neemt de stad het heft in handen en richt ze de Gemene Beurze op, voorloper van het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW). Als een van de eerste Europese steden ontwikkelt leper een sociaal beleid, met ziekenzorg, onderwijs en sociale voorzieningen.

De pestdokter

Bisdom

Godsdiensttroebelen zorgen in de 16de eeuw voor grote onrust. Het calvinisme heeft in leper en omgeving veel aanhang en de katholieke kerk reageert. leper wordt een bisschopsstad, als in 1559 het bisdom Terwaan in drieën wordt gesplitst, met de Sint-Maartenskerk als kathedraal. Het bisdom reikt van Duinkerke tot net ten oosten van leper. De eerste bisschop is een Nederlander, Martinus Rythovius (1561–1583). Deze felle tegenstander van het protestantisme richt het eerste seminarie in de Nederlanden op, een opleidingscentrum voor priesters.

Intussen verspreidt het calvinisme zich in de Westhoek, door geheime preken en via goedkope boekjes. In augustus 1566 loopt de situatie uit de hand, na een ijsskoude winter die een graancrisis en hongersnood veroorzaakt. De Beeldenstorm breekt op 10 augustus uit. Calvinisten slaan in kerken alles kort en klein. Katholieke geestelijken zoeken hun toevlucht binnen de veilige muren van de bisschopsstad.

Vijf dagen later bereiken de beeldenstormers leper. Ze plunderen er zowat alle kerken, kloosters en kapellen. De katholieke Spaanse landvoogd, de hertog van Alba (of Alva), reageert hardhandig. Hij laat duizenden protestanten ombrengen of verbannen. Dit belet niet dat leper een tijd later een calvinistisch bestuur krijgt (1578–1583).

Veel leperlingen verlaten hun stad na het beleg door de Spanjaard Alexander Farnese (1583–1584). Ze beginnen een nieuw leven in het protestantse Noorden.

Na 1600 leeft de stad weer op. De vele kloosters, scholen en kerken trekken kunstenaars aan: schilders, beeldhouwers, goud- en zilversmeden, glazeniers... Want wat de Beeldenstorm heeft vernield, moet worden heropgebouwd en gerestaureerd.

2. VERDWENEN STAD

Insignes, de pins en tattoos van de middeleeuwer Insignes of spelden zijn in de middeleeuwen razend populair. Je kunt deze kleine sieraden met hun zeer uiteenlopende voorstellingen vergelijken met onze broches, pins of tattoos. Ze voeren ons recht naar de middeleeuwse mens.

Vanaf de late 12de eeuw worden insignes als volks en goedkoop massaproduct op grote schaal verspreid, in de hele westerse wereld. Deze loodtinnen speldjes bootsen de kostbare broches na die van edelmetalen worden gemaakt.

Er bestaan honderden soorten insignes. Het gamma gaat van heilig tot zeer profaan of werelds, van puur devotieel tot extreem seksueel, van gelovig tot bijgelovig. Veel

voorstellingen zijn voor ons en ook voor onderzoekers moeilijk te vatten. Zeker is dat ze tot de parate ervarings- en kenniswereld van de middeleeuwse mens behoren. Mensen begrepen de 'boodschap': vroom of niet, souvenir of amulet, geluksbrenger of louter decoratie, pelgrimsteken of uiting van seksuele lusten, ...

3. VESTINGEN

leper is verbonden met haar vestingen. Al sedert de tiende eeuw bepalen deze versterkingen de identiteit van de stad. leper werd als bloeiende lakenstad zo groot, dat de stad letterlijk uit zijn voegen barstte en er zelfs een tijdlang een tweede vestinggordel kwam. Die verdween, samen met de buitenparochies, na het Beleg van leper in 1383. Ooit waren er tien poorten. Vandaag zijn de Menenpoort en de Rijselpoort de bekendste ankerpunten in de vestingen. Tot circa 1860 werden de stadspoorten nog elke avond afgesloten.

De Vlaamse graaf Arnulf gaf de aanzet voor een aarden wal met een poort in het noorden, de Torhoutpoort en in het zuiden, de Rijselpoort. Tijdens de Gouden Eeuw van leper nam de bevolking enorm toe. De ruimte binnen de muren werd te klein. Zo ontstonden er buitenparochies waar vooral de ambachtslui woonden. Gezien de vele troebelen in de veertiende eeuw vroegen de ambachten om de buitenwijken te versterken. Dit werd na 1302 door Gwijde van Dampiere toegestaan. Op de dijken binnen de vestinggrachten stonden windmolens.

Bij het Beleg van leper in 1383 vielen Gentenaars en Engelsen o.a. om economische winstbejag de lakenstad aan. De leperlingen zegevierden maar de tweede vestinggordel was voorgoed verdwenen en de buitenparochies werden opgeheven. De stad trok zich terug binnen haar eerste vestinggordel.

Het Beleg van leper legde het zwakke punt in de leperse versterking bloot: de aarden wal was onvoldoende voor zwaar geschut. De stenen ringmuur van 4500 meter werd opgestart op stadskosten en in opdracht van de Bourgondische hertog Filips de Stoute. leper kwam hiermee aan de top van de vestingbouwkunde in de 14de eeuw.

In de 17de eeuw waren heel wat conflicten tussen Spanje en Frankrijk, waarbij leper vaak in de brokken deelde. De Spanjaarden bouwden daarom een zestal demi-lunes of ravelijnen, een soort driehoekige eilandjes in de grachten, waarop artilleriestukken stonden. In 1669 besliste de Spaanse koning Karel II om een citadel te bouwen.

Lodewijk XIV voerde een agressieve buitenlandse politiek. Ook leper viel in Franse handen, voor een lange tijd. Sébastien Le Prestre de Vauban besloot van leper een oninneembare vesting te maken door de aanleg van bastions of vijfhoekige uitbouwen in de vestingmuur. De Spaanse citadel werd afgebroken.

Grondplan van de Spaanse Citadel, 1669 - 1678

Na de val van Napoleon werd Leper een belangrijke bufferstad onder het gezag van de Noord-Nederlandse troepen. Willem I gaf ingenieur Lobry opdracht om de oude Vaubanvestingen te herstellen.

De Belgische regering besliste in 1851 om de vestingen definitief af te breken. De stad kreeg meer ruimte voor o.m. een station, gevangenis, rijkschool, slachthuis en zwembad. Gelukkig bleef een groot deel van de vestingen gespaard van de sloop door geldgebrek.

De kazematten, bomvrije schuilplaatsen in de vestingen, werden tijdens de beide oorlogen gretig gebruikt door de leperlingen. Tijdens de Eerste Wereldoorlog fungeerden de Kazematten ook als krijgsbakkerij en later als champignonkwekerij, rijpingskelder voor kazen, opslagruimte, brouwerij en brasserie.

Louis Fuchs, een landschapsarchitect uit Brussel legde op de vestingen vanaf 1858 wandelpaden en bomen aan op de bermen. Vandaag genieten we nog steeds van de prachtige groene gordel rond de stad.

4. CLARA, LOUISE EN LEONTINE

De negentiende eeuw was niet bepaald gemakkelijk voor leper. Drie belangrijke vrouwen uit de stadsgeschiedenis belichten elk één aspect. Kantklosster Clara vertelt over rijkdom en armoede, kunstenaar Louise over de Schone Kunsten en Leontine neemt je mee naar haar fotostudio.

leper van zijn schoonste kant (1500-1900)

In de 16de eeuw raakt kantwerken stilaan in de mode. Dat wordt een activiteit van meisjes en vrouwen die iets willen bijverdienen, hoe karig ook. Het leperse kant of *spellewerk* staat in de 19de eeuw even hoog aangeschreven als het Brugse. In de troebele jaren van de godsdienstoorlogen loopt leper leeg. Er is weinig werk, voedsel is schaars. In die tijd raakt kantwerk in de mode. Veel leperse meisjes en vrouwen worden vaardige 'speldenwerksters' en verdienen zo wat bij. Later wordt in scholen en weldadigheidsinstellingen aandacht besteed aan het leren van het ambacht. Kantwerksters blijven tot eind 19de eeuw een vertrouwd beeld in de leperse straten en steegjes. Hun werk verkopen ze voor een hongerloon aan kooplui. Instellingen trekken zich het lot van de (ongeschoolde) vrouwen en meisjes aan en proberen hun sociale situatie te verbeteren. In de 17de en 18de eeuw worden in leper vijf armemeisjesscholen opgericht.

Clara Francisca van Zuytpeene Lamotte (1726–1772)

In 1747 neemt Clara Francisca Van Zuytpeene Lamotte een vondeling in huis, die Charlotte leperleet wordt gedoopt. Clara geeft haar les in haar grote huis op de Kiekenmarkt, samen met andere arme kinderen uit de stad en ook van het platteland. Mede onder impuls van kanunnik Jan Bartholomeus Van Roo (1716–1797) groeit dit initiatief uit tot een armenschool.

leperse kant

Opbloeiende Stad (19de eeuw)

De garnizoensstad Ieper bloeit in de 19de eeuw op, zowel economisch als cultureel. Er is al een vorm van toerisme, Ieper krijgt een eigen museum, monumenten worden volop gerestaureerd en al in 1778 is de Academie van Teken-, Schilder- en Bouwkunst gesticht, waar jonge kunstenaars gratis onderwijs volgen. Die floreert in de jaren 1800.

Louise De Hem (1866–1922)

Een van Iepers belangrijkste kunstenaars is Louise De Hem. Haar oudere zus is getrouwd met de Ieperse kunstschilder Théodore Ceriez (1831–1904), leraar aan de Ieperse Academie. Die ontdekt het teken- en schilder talent van Louise. Maar de kunstacademie is uitsluitend voor jongens. Louise kan terecht bij haar schoonbroer. Hij leert haar de basistechnieken aan om te kunnen tekenen en schilderen. Op haar 19de stelt Louise al een schilderij tentoon in Spa. Een jaar later volgt ze kunststudies in Brussel en in 1887 trekt ze naar Parijs, waar ze studeert bij de bekende meester Alfred Stevens (1823–1906) en aan de Académie Julian. Ze krijgt studiebeurzen van de stad Ieper. In 1891 keert Louise terug. Ze krijgt opdrachten voor realistische portretten van rijke families uit Ieper en omgeving. Daar maakt ze gevoelige kunstwerken van. In haar persoonlijk werk getuigt ze van de armoede en tradities in haar omgeving. Pastel is haar geliefkoosde techniek.

Zelfportret, Louise De Hem, circa 1890.

Stadsleven op het einde van de 19de eeuw (1850-1914)

In de 19de eeuw leeft een groot deel van de bevolking in armoede, met kinderarbeid, lange werkdagen en als ontspanning kermessen en volksfeesten. Dat staat in contrast met de rijkdom van de hogere klasse.

In het landelijke leper is er geen echte industrialisatie, al ijveren vanaf 1850 progressieve krachten voor de economische ontwikkeling van de stad en worden kanalen en spoorwegen aangelegd. Het kanaal leper-Komen, dat leper moet verbinden met industriesteden als Rijsel, Kortrijk en Gent, wordt een fiasco. Een zware tegenslag voor de economische ontwikkeling van stad en streek.

Tussen 1875 en 1914 verandert er weinig in de binnenstad. leper telt veel eeuwenoude huizen, vaak in slechte staat. Arme gezinnen hokken samen in beluiken. Straten zijn te smal voor een vlotte circulatie. Het stadsbestuur probeert de oude glorie nieuw leven in te blazen door middeleeuwse monumenten te onderhouden. Stadsarchitect Jules Coomans leidt ambitieuze restauraties van de Lakenhallen en de Sint-Maartenskerk.

Léontine Permeke (1858-1923)

De Poperingse Léontine Permeke vestigt zich na haar huwelijk met leperling Honoré Antony in 1887 als fotografe in leper. Zij maakt vooral portretten van individuen en groepen. Al snel versterken haar twee zonen, Maurice en Robert, de firma. Vooral Maurice legt zijn geboortestad vast in schitterende foto's. Robert haalt de wereldpers met oorlogsfoto's van de brandende Lakenhallen en brengt de vernietiging van leper in beeld.

Winkelatalage Maurice Antony, 6 december 1909

5. VAN SCHERVEN TOT VEERKRACHT

Een corridor van scherven – metafoor voor de zwartste pagina uit de recente geschiedenis van onze regio – leidt je naar de laatste zaal. Daar krijg je een blik op de veerkracht van de Westhoek. Ieperlingen laten je de leukste plekjes van hun stad zien en bekende streekgenoten komen aan het woord. In ‘Ieper in de wereld’ krijg je diverse ‘voorwerpen’ te zien die een link met Ieper hebben, van de drum op de hoes van een Beatles-plaat tot Mount Kemmel in Canada. ‘De wereld in Ieper’ brengt je tot slot in contact met buitenlanders in Ieper. Tot slot kan je zelfs ons sappige dialect aanleren.

De streek hapt naar adem na de verwoestende Eerste Wereldoorlog. Na de heropbouw wordt Ieper een rustige, groene stad met een prachtig patrimonium dat herinnert aan het middeleeuwse verleden, toen Ieper Europees meespeelde. Inmiddels staat Ieper wereldwijd bekend als Vredesstad. Ieper neemt na de oorlog zijn oude rol als trekker van de Westhoek ten volle op, ondanks een terugval in de jaren 1950. De weefmachinebouwer Picanol wordt een economische motor en de infrastructuur voor transport, sport en toerisme wordt uitgebouwd.

Een toonbeeld van de Ieperse creativiteit is vanaf 1955 de Kattenstoet. Ieperlingen trekken ook de wijde wereld in en maken er naam. Intussen blijven de herdenking en de getuigen van de Grote Oorlog in de streek veel bezoekers aantrekken.

Na de fusie in de jaren 1970 wordt Ieper een stad met tien deelgemeenten. Sinds in mei 1985 paus Johannes Paulus II onder de Menenpoort voor vrede bad, draagt de stad een nieuwe boodschap uit: ‘Ieper Vredesstad’. Ieperlingen zijn trots op hun rijke, eeuwenoude geschiedenis. En ze kijken veerkrachtig uit naar wat de toekomst brengt.